

"כסף לא קונה את הכל"

צרכנות נבונה

מבנה המפגש : 60 דק'

חלק 1 - פתיחת המפגש - 15 דקות

חלק 2 - יחידת תוכן - 20 דקות

חלק 3 - ביצוע האתגר - 15 דקות

חלק 4 - חיבור אישי וסיכום - 10 דקות

חלק 1: פתיחת המפגש

שלב א: (שקופית 2) סבב היכרות ותיאום ציפיות

פזרו על רצפת החדר משפטים שונים העוסקים בעמדות שונות לגבי כסף. הנחו את המשתתפים להסתובב בין המשפטים ולבחור משפט שמסכימים איתו/ משפט שלא מסכימים איתו/ משהו שמסמל אותם או כל דבר אחר שמרגיש להם מתאים. לאחר מכן ערכו סבב בין המשתתפים ואפשרו לכל אחד להציג את עצמו ואת המשפט אותו בחר. (המשפטים מצורפים בקובץ משפטים - עמדות שונות בתחתית העמוד).

בסיום הסבב, הציגו את עצמכם: שם, עיסוק, משפחה, חיבור לנושא ועוד. הסבירו לחניכים כי במפגש הזה הם ייחשפו למידע ומושגים חשובים שאולי נראים או מרגישים רחוקים מהם, אך ללמוד אותם בגיל צעיר זאת מתנה. אמרו מה אתם מצפים מהחניכים- שיתוף פעולה, שאילת שאלות, שיתוף והנאה

שלב ב: (שקופית 3) הצגת הנושא "התנהלות כלכלית נבונה"

הציגו את שם המפגש: התנהלות כלכלית נבונה

(שקופית 4) הצגת מבנה המפגש

הציגו את חלקי המפגש השונים:

- פתיחת המפגש והצגת השאלה המלווה- שאלה שננסה למצוא לה תשובה במהלך המפגש
- מה חשוב לדעת- מה הידע שנלמד היום בנושא צרכנות נבונה
- מבצעים את האתגר
- שיתוף וסיכום- מה למדנו ומה ניקח מהמפגש.

שלב ג: (שקופית 5) הצגת נושא המפגש

הציגו את נושא המפגש ואת השאלה המלווה- כיצד נהפוך להיות צרכנים נבונים?

נהלו שיחה קצרה עם החניכים- מה הכוונה שכסף לא קונה את הכל? מה אי אפשר לקנות בכסף? מה יותר חשוב דברים שאפשר לקנות בכסף או דברים אחרים?

שלב ד: (שקופית 6) על מה נדבר היום?

הציגו לחניכים את הנושאים בהם יעסוק המפגש:

- הרגלי הצריכה שלנו בעולם של שפע
- קנייה נבונה
- הזכויות שלנו כצרכנים

שלב ה: (שקופיות 7-9) הרגלי הצריכה שלנו

בכל שקופית מופיע משפט הקשור להרגל צריכה ושתי תגובות אפשריות אליו. הנחו את החניכים לזוז לצד בחדר על פי התשובה שמתאימה להם.

שקופית 1: מתי אני קונה דברים?

מצד ימין – כשיש הנחות ומבצעים

מצד שמאל – אני קונה רק שאני צריך/ה

שקופית 2: אם אני צריך/ה משהו חשוב אבל יקר

מצד ימין – אני אדאג לקנות עוד באותו יום בחנות הראשונה שאראה

מצד שמאל – אני אחכה כמה ימים ואשווה מחירים בין החנויות לפי שאקנה

שקופית 3: כל החברים שלי קנו לאחרונה נעלי אדידס תכלס אני לא צריך/ה עוד זוג נעלים

מצד ימין: אני אקנה בכל זאת, למה שלכולם יהיה ולי לא

מצד שמאל: הנעלים שיש לי מספיק יפות, לא אקנה סתם עוד נעלים

בסיום כל הרגל, עצרו לרגע ואמרו את תוצאות "הסקר". בסיום התרגיל שאלו את החניכים מה לדעתם אפשר ללמוד ולראות מהתרגיל הזה? איך אנחנו מקבלים החלטות הקשורות בקנייה?

אספו את התשובות וסכמו: כולנו צרכנים ולכל אחד הרגלי צריכה שונים, אנחנו חיים בעולם השפע וחשוב להיות במודעות לסיבות בגלל אנחנו קונים דברים וגם לדרך בה אנחנו מקבלים החלטות הקשורות בצרכנות: שפע המוצרים בשילוב פרסום ושיווק גורם לצורך מלאכותי לרכוש עוד מוצרים שלא בהכרח יש בהם צורך. בנוסף הקנייה היא עניין חברתי של סמל סטאטוס- הדרך בה אנחנו מרגישים חלק מהאופנה, משווים את עצמנו לחברים שלנו.

הדגישו כי תרבות הצריכה מאפשרת לנו מבחר רחב יותר של מוצרים, ואת היכולת להתאים אלינו אישית את המוצר ברמת המחירים והאיכות שאנחנו רוצים. מצד שני, לתרבות זו חסרונות כגון הצפת השוק, והניסיון לגרור אותנו להוציא כסף על מוצרים המוצגים ככאלה שאנחנו חייבים לרכוש.

חלק 2: יחידת תוכן- צרכנות נבונה וזכויות הצרכן

שלב א: (שקופיות 11-13) שלבים בתהליך לקניה נבונה רגילה ומקוונת

הסבירו את 3 השלבים בתהליך של קניה נבונה:

1. תכנון הרכישה:

רכישה חכמה מתחילה בתכנון מקדים:

- הגדירו את המוצר אותו תרצו לקנות
- החליטו על הסכום המקסימאלי שתרצו לשלם עבור המוצר
- חישובו אילו מאפיינים עיקריים חשוב לכם שהמוצר יכיל
- שימו לב לעיתוי הקניה (למשל האם כדי לכם לחכות לסוף הקיץ על מנת לקנות משקפי שמש בחצי מחיר, קנייה בסוף עונה או לפני חגים ועוד)

2. השוואת מחירים:

- השוו בין חנויות שונות או בין אתרי אינטרנט שונים
- בדקו האם לאתר בו אתם רוצים לקנות יש ביקורות ותגובות טובות מצרכנים קודמים
- בדקו האם יש עלויות נוספות שלא כלולות במחיר כמו משלוח, מע"מ ועוד.

3. קנייה בשליטה:

- בדקו טוב שהמוצר תקין ולא פגום לפני רכישתו
- בדקו את מדיניות הביטולים/ ההחזרות של החנות או האתר ממנו רכשתם
- באינטרנט- רכשו רק באתר בו יש קניה מאובטחת
- שמרו את הקבלה/ אישור ביצוע עסקה למקרה הצורך.

שלב ב: (שקופית 14) הזכויות שלנו כצרכנים

חלקו לחניכים את דף זכויות הצרכן מתוך [אתר "להבין את הכסף"](#) של רשת אורט.
ניתן להוריד את הקובץ בתחתית העמוד.
עברו על הכותרות השונות והתייחסו לזכויות המופיעות בו.

חלק 3: ביצוע האתגר

ציוד נדרש: דף זכויות הצרכן לכל קבוצה

שלב א: (שקופית 16) הסבר המשימה וחלוקה לקבוצות

חלקו את החניכים ל-2 קבוצות והסבירו את האתגר שלהם:

בעוד שבוע אתם נוסעים לאילת עם החברים שלכם. רגע לפני הנסיעה יש כמה דברים שצריך לקנות ולהחליט. בכל פעם בחרו את אחת מעגלות הקניות (העגלות ממוספרות) ונסו לענות בצורה נבונה על השאלה המופיעה. נסו לחשוב מה תהיה ההחלטה הנבונה והכדאית ביותר עבורכם או מהי הזכות שלכם כצרכנים במקרה המסוים. אם הצלחתם לענות נכון, זכיתם בסכום המופיע על העגלה.

שלב ב: (שקופיות 17-24) אתגר העגלות

בכל תור אפשרו לקבוצה אחרת לבחור עגלת קניות לפי המספר המופיע מעליה ואפשרו לקבוצה לענות על השאלה. לאחר מכן הסבירו שוב את השיקול או את הזכות המופיעה בשקופית.
ספרו את מספר הנקודות של כל קבוצה ובסוף המשחק הכריזו על הקבוצה המנצחת.

תשובות:

עגלה מס' 1: תשובה א'

הסבר כי 50% על פריט שני זה למעשה 25% הנחה על מזוודה לעומת 30% הנחה בחנות השנייה, ולכן פחות משתלם וגם לא תמיד צריך יותר ממוצר אחד וחבל לקנות סתם.

עגלה מס' 2: תשובה א'

הדגימו במספרים:

נגיד וחדר עולה 100 שקלים ללילה
הנחה של 20% יוצא 240 שח לשלושה לילות
הנחה של לילה שני 40% יוצא 260 שח

עגלה מס' 3: תשובה א'

הסבירו כי במקרה זה ההנחה כביכול נראית אותה הנחה אך במבצע של 1+1 ההנחה היא 50% על כל בגד ים ומחייבים אותך לקנות בגד ים נוסף שלא בהכרח צריכים - לכן ההנחה של ה- 50% משתלמת יותר.

עגלה מס' 4: תשובה א'

כן- לפי חוק הצרכן ניתן לקבל החזר כספי על המוצר כל עוד עומד בקרטיונים הבאים:
מעל 50 ₪

-משתייך לקטגוריות של ריהוט, מוצרי חשמל, ביגוד, הנעלה חדרי כושר ועוד
-המוצר נשמר באריזתו המקורית ואינו נפגם

-ההחזר יתאפשר רק לאחר הצגת הוכחת קניה (חשבונית)
-ההחזר ינתן בהתאם לאופי התשלום ששולם
-לא חלפו יותר מ- 14 ימים ממועד העסקה (ביגוד והנעלה עד יומיים)
אם המוצר אינו עומד בכל הקריטריונים, יתכן שעדיין נוכל להחזירו אך בהתאם למדיניות החנות בה קנינו

עגלה מס' 5: תשובה ב'
לא – חוק הגנת הצרכן קובע כי כל בית עסק חייב להציג מחירים על המוצרים. המחיר המחייב לתשלום הוא המחיר שמופיע על גבי המוצר/ האריזה, גם אם מחירו בקופה התעדכן למחיר גבוה יותר.

עגלה מס' 6: תשובה ב'
לא – חוק הצרכן קובע כי על כל מוצרי חשמל, האלקטרוניקה והגז מחויב היצרן להעניק תעודת אחריות התקפה לפחות לשנה מיום הרכישה או ההתקנה.
האחריות מחייבת את היצרן לתקן כל פגם במוצר ללא עלות מצד הצרכן כל עוד הפגם לא נגרם משימוש רשלני של הצרכן.

עגלה מס' 7: תשובה א'
לא- החוק להגנת הצרכן אוסר על בעלי העסקים להטעות צרכנים בעניין מהותי בעסקה. לכן, החוק מחייב את בעלי העסקים לפרט לגבי המוצרים הנמכרים את המידע הבא: לציין אילו מוצרים כלולים במבצע ואילו אינם כלולים בו.

חלק 4: חיבור אישי וסיכום

שלב א: (שקופית 25) סבב שיתוף

סבב שיתוף בו כל אחד ואחת מהחניכים משתף במחשבה או למידה שהייתה לו היום במפגש.

שלב ב: סיכום המפגש

- סכמו את המפגש, חזרו על עיקר הדברים בהם נגעתם:
- בדקנו מה אנחנו חושבים ומרגישים לגבי "כסף"
 - ראינו מהם הרגלי הצריכה שלנו בעולם של שפע
 - דיברנו על 3 כללים לקנייה נבונה
 - נתנו דגשים חשובים לפני שרוכשים באינטרנט
 - בדקנו מהן הזכויות שלנו כצרכנים
 - התנסו בקנייה נבונה ובעמידה על הזכויות שלנו כצרכנים